

קוֹנְטָרַס

חֲכָמַת הַחַיִּים

יְגַלֶּה מַהִּי עֵקֶר הַחֲכָמָה בְּזֶה הָעוֹלָם, וַיּוֹרֶה דְרָכִים
נִפְלְאוֹת וְנִתְיָבוֹת וְעֲצוֹת חֲדָשׁוֹת, אֵיךְ לַחַיּוֹת חַיִּיו
בְּטוֹב וּבְנֻעִימִים, וְאֵיךְ לְטַעַם טַעַם חַיִּים אֲמֵתִיִּים
וּמִיֻּשְׁבִּים.

*

בְּנוֹי וּמִיֻּסָּד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצִינָא קַדִּישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנָנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ
רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ.

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רַז לֹא אָנִים לִיה
רַבִּי נַתָּן מִבְּרֶסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ,

וּמִשְׁלָב בְּפִסְוִקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, פְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מִגְּמָרָא וּמִדְרָשִׁים וְזֶהר הַקְּדוֹשׁ.

*

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסְלָב

עִיה "ק יְרוּשָׁלַיִם תוֹבֵב" א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁפָל מִי שְׂיִתְמִיד
בְּיוֹתֵר בְּסִפְרֵי מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, תְּהִיָּה לוֹ
חֲכָמַת הַחַיִּים, וְיִבִּין אֶת כָּל אֶחָד. וְהוּא
בְּעֲצָמוֹ בְּהִיּוֹתוֹ צָעִיר הַתְּמִיד בְּסִפְרֵי
"לְקוּטֵי-הַלְּכוֹת", עַד שֶׁהָיוּ שְׂגוּרִים עַל
לְשׁוֹנוֹ, וְזֶה אֲשֶׁר הִכְנִיס בּוֹ חֲכָמַת
הַחַיִּים, וְהִצְלִיחַ כָּל-כֶּף בְּחַיָּיו, כִּי
מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל הָיָה אָדָם בְּעַל חֲכָמַת
חַיִּים, וְהִבִּין אֶת חַיֵּי הָאָדָם, וְעַל-כֵּן מִי
שְׂמַתְמִיד בְּסִפְרָיו "לְקוּטֵי-הַלְּכוֹת", גַּם
הוּא יִזְכֶּה לְחֲכָמַת הַחַיִּים.

(אֲמַרֵי מוֹהֲרָא"ש, חֵלֶק ב', סִימָן תְּקַצָּא)

קוֹנְטֵרַס

חֲכָמַת הַחַיִּים

א.

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֲהוּבִי, אַחֵי הַיָּקָר, אֲשֶׁר עָקַר חֲכָמַת
הַחַיִּים בְּזֶה הָעוֹלָם הוּא, לִידַע הַיֵּטֵב אֵיךְ לַחֲיוֹת אֶת
חַיּוֹ, וְאֵיךְ לַעֲבֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם בְּלֹא צָרוֹת
וְיִסּוּרִים, וּבְלֹא עֲגָמַת נֶפֶשׁ וּבְלִבּוֹלִים, רַק לַחֲיוֹת אֶת
יְמֵי חַיֵּי הַבָּלוּ בְּזֶה הָעוֹלָם חַיִּים מְאֻשָּׁרִים, וּכְפִי
שְׁתַּעֲמִיק דַּעְתְּךָ וּמַחֲשַׁבּוֹתֶיךָ רַק עַל נִקְדָּה זוֹ, צָרִיף
שְׁתַּדַּע, אֲשֶׁר רַק זֶה נִקְרָא חֲכָמַת הַחַיִּים, וְלֹא דָבָר
אַחֵר, כִּי כְּפִי הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים, הַקְּטָנוֹת וְהַדִּינִים,
עֲגָמַת הַנֶּפֶשׁ וְחַלִּישׁוֹת הַדַּעַת, הָאֲכֻזָּבוֹת וְהַעֲצָבָנוֹת,
הַמְרִירוֹת וְהַמְרִיבוֹת וְכוּ', שְׁעוּבָרִים עַל כָּל אֶחָד בְּזֶה
הָעוֹלָם בְּלִי יוֹצֵא מִן הַכָּלָל, בֵּין הָעֹשִׂיר הַכִּי גָדוֹל, וּבֵין

הַעֲנֵי הַכִּי גָדוֹל, אֲזִי דִיקָא תְּבִין וְתִשְׁכִּיל, אֲשֶׁר עָקַר
 חִכְמַת הַחַיִּים הוּא, לִידַע אֵיךְ לַעֲבֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם
 בְּטוֹב וּבִנְעִימִים, וְלַצַּחֵק מֵהַכֹּל, וְלִידַע מֵהוּ הָאֲשֶׁר
 וְהַעֲשֶׂר הָאֵמֶתִי.

ב.

אֶהוּבִי, אָחִי הַיָּקָר! כָּלֵל זֶה תִּנְקֹט בְּיָדְךָ, וְתִמִּיד
 תִּחְזֹר עַל כָּלֵל זֶה, אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו
 יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֹּל לְכֹל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, וְדַבֵּר גָּדוֹל
 וְדַבֵּר קָטָן הַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ בְּהַשְׁגָּחַה פְּרִטִי פְּרִטִית,
 וְאֵין אָדָם נוֹקֵף אֶצְבָּעוֹ מִלְמָטָה, אֶלָּא אִם כֵּן מְכַרְיִזִין
 עָלָיו מִלְמַעְלָה (חֲלִין ז.). וְאֵין אָדָם נוֹגֵעַ בְּמָה שְׁמוּכָן
 לְחִבְרוֹ, וְאֵין מַלְכוּת נוֹגֵעַת בְּמַלְכוּת חֲבֵרְתָּהּ, אֶפְלוּ
 כְּמֵלֵא נִימָה (יוֹמָא ל"ח.); וְאֶפְלוּ רִישׁ גְּרָגוּתָא מִן שְׁמַיָּא
 מוֹקְמִינָן לִיהָ (בְּרַכּוֹת נ"ח.), אֶפְלוּ מִשְׁרָה קְטַנָּה מִי יִהְיֶה
 מְנוּי וְרֹאשׁ עַל אֲסַפַּת זְבָלִים וְתִקּוּן הַבְּיּוֹבִים וְכוּ', גַּם
 דַּבֵּר זֶה מִשְׁגַּח מִלְמַעְלָה בְּהַשְׁגָּחַה פְּרִטִי פְּרִטִית
 וּבְחֻשְׁבוֹן צַדִּיק, וּמְכַל שְׁכֵן מַה שְׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד —
 מְרִירוֹת וְצָרוֹת וְיִסוּרִים מְאִיזָה בְּעַל בְּחִירָה, אוֹ מַעֲצָמוֹ
 אוֹ מַעֲסָקִיו, צָרִיךְ שְׁתַּדַּע כִּי דַבֵּר גָּדוֹל וְדַבֵּר קָטָן הַכֹּל

מִשְׁגַּח רַק מִמֶּנּוּ יִתְבַרֵךְ בְּהִשְׁגָּחַה פְּרָטִי פְּרָטִית
 בְּחֻשְׁבוֹן צְדָק וּבְמִדְיָק, וּכְשֶׁתִּכְנִים בְּדַעְתָּךְ אֲמַתַּת
 יְדִיעָה זוֹ, אִזּוּ יִהְיֶה נֶקֶל לָךְ לְקַבֵּל כָּל הַבָּא עֲלֶיךָ, וְתִהְיֶה
 מֵאֲרִיךְ אַפָּךְ עַל כָּל פֶּרֶט וּפְרָט, וְתִזְכֶּה לַעֲבֹר אֶת זֶה
 הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם וּבְלִי עֲגָמַת נַפֶּשׁ, כִּי תִּכְףּ וּמִיד
 כְּשִׁיתוּדַע לָךְ, שֶׁבְּכָל צֵעַר וּמִכְאוֹב, וּבְכָל יְסוּרִים,
 בְּזִיוֹנוֹת וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים, שֶׁם אֱלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם גְּנוּז
 וְנִסְתָּר, אִזִּי תִּהְפֹּךְ פְּנֵיךָ מִכָּל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְתִבְרַח רַק
 אֵלָיו יִתְבַרֵךְ, וּבְזֶה יִהְיֶה קֵל לָךְ הַרְבֵּה יוֹתֵר לְקַבֵּל הַכֹּל
 בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב, וְתוּכַל לְצַחֵק מִהַכֹּל, כִּי בְּזֶה
 שֶׁתִּדַּע שֶׁיֵּד הוִי"ה בְּאַמְצַע, וְשׁוֹם בְּרִיָּה לֹא יְכוּלָה
 לְהִרְע לָךְ אוֹ לְהִיטִיב לָךְ מִבְּלִי רְשׁוֹתוֹ יִתְבַרֵךְ, אִזּוּ
 תִּצְחַק מִכָּל אֵלוֹ הַמְּאִיִּמִים עֲלֶיךָ לְשֹׁבֵר אוֹתָךְ, וּלְבִטֵּל
 אֶת כָּל תְּכִנּוּיוֹתֶיךָ, כִּי אַתָּה יוֹדַע הֵיטֵב מִי בְּאַמְתַּת בַּעַל-
 הַבַּיִת שֶׁל הָעוֹלָם, וּמִי מִנְהִיגוֹ, וּבְיַד מִי תִּלְוִי הַכֹּל.

ג.

אֶהוּבִי, אָחִי הַיָּקָר! אֵל יִהְיֶה קֵל בְּעֵינֶיךָ יְסוּד
 מוֹסָד וְחֻזֵק זֶה — אֲשֶׁר הַכֹּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא,
 כִּי רַב סוּבְלֵי יְסוּרִים וּמִכְאוֹבִים רַבִּים, וּבְפְרָטִיּוֹת

אוֹלְקוּס בְּקָבָה וְכוּ', זֶה בָּא לָהֶם רַק מְרַב עֲגָמַת נִפְשׁ
 וּפְחָדִים שֵׁשׁ לוֹ לְאָדָם, שְׁמִפְחָד פֶּן יוּכַל חֲבָרוֹ לְהִרְע
 לוֹ, וּפֶן בְּאֶמֶת יִרְעֵ לוֹ, וְכֵן לוֹקַח אֶל לְבוֹ אֶת כָּל צְרוּתָיו
 וַיִּסְוְרוּ וְעֲגָמַת הַנִּפְשׁ שֶׁרַק עוֹבְרַת עָלָיו — בֵּין בְּרוּחָנִי
 וּבֵין בְּגִשְׁמִי, וְזֶה הוֹרֵס לוֹ אֶת כָּל הַחַיִּים, וּבְאֶמֶת עָלֶיךָ
 לְחַקֵּק הֵיטֵב בְּדַעְתְּךָ, כִּי: "לֹא אֶת כָּל מַה שְּׁרוּצִים
 מִקְּבָלִים, וְלֹא כָּל מַה שְּׁמִקְּבָלִים רוּצִים", וְכִשְׁתַּדַּע דְּבַר
 זֶה יִהְיֶה לְךָ בְּנִקְל לְסִבַּל כָּל הָעוֹבֵר עָלֶיךָ. וְהָעוֹלָה עַל
 הַכֹּל, שֶׁעָלֶיךָ לְדַעַת, כִּי עַל כָּל דְּבַר בְּזֵה הָעוֹלָם צָרִיכִים
 סִבְלָנוֹת גְּדוֹלָה וְעֲצָבִים חֲזָקִים, וּמִי שְׁזוֹכָה לְזֶה,
 מְצַלִּיחַ בְּחַיָּו מִקֵּדָם אוֹ אַחַר כָּךְ, כִּי הָעֵקֶר תְּלוּי בְּזֵה
 — כִּפִּי שְׁאִינוֹ הוֹחֵק אֶת הַשָּׁעָה, וְעוֹשֶׂה מַעֲשָׂיו
 בְּסִבְלָנוֹת וּבְלִי פְזִיזוֹת וּבְלִי עֲצָבִים; וְעַל-כֵּן רְאֵה,
 אֶהוּבִי, אַחֵי הַיָּקָר, לְחַזֵּק אֶת עֲצָמְךָ בְּאִמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ
 יִתְבָּרֵךְ, וְתִמְסֹר אֶת עֲצָמְךָ לְגִמְרֵי אֱלֹהֵי יִתְבָּרֵךְ, וְתִדַּע כִּי
 הוּא מְנַהֵיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּחִשְׁבוֹן צְדָקָה, וְתִאֲרִיךְ אַפְּךָ
 בְּסִבְלָנוֹת גְּדוֹלָה, וְחִכָּה חִכָּה עַל כָּל דְּבַר, אֵל תִּהְיֶה
 בְּמִתַּח וְעֲצָבִים, וְאֵל תִּהְיֶה פְזִיז, מְבַהֵל וּמְבַלְבֵּל, רַק
 הַמִּתֵּן עַל כָּל פָּרֵט וּפָרֵט בְּחַיִּיךָ, וְתִרְבֶּה בֵּין כָּךְ בְּתַפְלָה
 וְהַתְּבוּדוֹת — לְדַבֵּר וּלְשׁוּחַ עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּלִשׁוֹן
 שְׂאֵתָה רְגִיל בָּהּ, הֵינּוּ בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלֵךְ, וְתִבְטַח רַק בּוֹ

יתברך, אז תראה במשך הזמן — אם תהיה סבלן, איזו הצלחת החיים תהיה לך, וזה עקר מעלת ומדרגת הצידיקים הגדולים המסורים לגמרי אליו יתברך, אף שעובר עליהם מה שעובר — משברים וגלים, בין ברוחני ובין בגשמי, אין זה עושה אצלם שום רשם כלל, רק מדבקים יותר ויותר בחי החיים, ועל-ידי-זה יש להם פל-כף הרבה הצלחת החיים; אשריהם ואשרי חלקם! כי הם עוד זוכים ומזכים את אחרים.

ד.

צריך שתדע, אהובי, אחי היקר, כי חכמת החיים היא חכמה עמקה מאד, וצריכים לחזור על זה הרבה מאד, ולהתיגע להבין היטב את החיים, כפי שעובר על כל אחד מרירות וקטנות, נפילות והשלקות, כל אחד בענינים שלו, ותכף ומיד כשאדם מוצא פתרון לכל הבעיות שלו, זהו עקר שלמות חכמת החיים, ועל זה צריכים לעבד הרבה מאד, כי חיי האדם הם מלאים נסיונות קשים ומרים, ואין לך אדם שאינו סובל מה שסובל, עד שעל-פי-רב אינו יכול למצא עצה לנפשו, ומזור ותרופה להשקיט את מכאוביו, ואין לו דבורים

לְנַחַם אֶת עֲצָמוֹ מְרִירוֹת וְהִרְפָּתָקָאוֹת שְׁעוֹבָרִים
עָלָיו, וְזֶה עֵקֶר חֲכַמַת הַחַיִּים — שְׂיַדַע אֵיךְ לְשַׁלֵּט
בְּעֲצָמוֹ, וְאֵיךְ לְדַבֵּר אֶל עֲצָמוֹ הַבוֹרִים חַמִּים וְנַחוּמִים
— לְנַחַם אֶת עֲצָמוֹ, וְלַחֲזִיק וּלְאַמֵץ אֶת רוּחוֹ, שֶׁלֹּא יִפֹּל
בְּדַעְתּוֹ מִכָּל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, וּכְשֶׁאָדָם זוֹכֵה לְקַחַת אֶת
עֲצָמוֹ בְּיָדָיו, וּבְמֵה שֶׁרַק עוֹבֵר עָלָיו אֵינוֹ מִתְפַּעֵל מִשׁוֹם
בְּרִיָּה שְׁבָעוֹלָם, רַק מִחֲזִיק מֵעֵמֶד, וּבוֹרַח אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ,
אֲשֶׁר מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְאֵין בְּלַעַדָּיו יִתְבַּרֵךְ כָּלֵל,
זֶהוּ עֵקֶר חֲכַמַת הַחַיִּים, וְעַל קֵטֵב זֶה צְרִיכִים לְהִיּוֹת כָּל
רְצוֹנוֹתָיו וְכִסּוּפָיו, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשָּׁבֵר וְלֹא יִפֹּל בְּפַח יוֹתֵר
גָּדוֹל; אֲשֶׁר מִי שֶׁלּוֹקַח אֶת עֲצָמוֹ בְּיָדָיו, וְלוֹמֵד עִם
עֲצָמוֹ חֲכַמַת הַחַיִּים, אֲשֶׁר הַחֲכָמָה הִיא אֵיךְ לְהַחֲזִיק
מֵעֵמֶד וְלַעֲבֹר אֶת הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם; אֲשֶׁר לֹא!

ה.

צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, אַחֵי הַיָּקָר, כִּי חֲכַמַת הַחַיִּים
הִיא חֲכָמָה נִפְלְאָה מְאֹד, לֵיִדַע אֵיךְ לַעֲבֹר אֶת הָעוֹלָם
הַזֶּה בְּשָׁלוֹם, וְהָעֵקֶר מֵה שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ, הוּא לְרַאוֹת
תָּמִיד אֵיךְ לְהַקְלֵל עַל חַיָּיו וְלֹא לְהַכְבִּיד עֲלֵיהֶם, כִּי יֵשׁ
טִבַּע לְבַנֵי אָדָם, שֶׁכָּל דָּבָר קָטָן שְׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶם, הֵם

תִּכְף וּמִיד לֹקְחִים אֶת זֶה אֶל לְבָם וְאֶל נַפְשָׁם, וְנוֹפְלִים
 בְּעֶצְבוֹן וּבְדַכְאוֹן וּבְחֲלִישׁוֹת דַּעַת גְּדוּלָה, וְנִשְׁפָּרִים
 לְגַמְרֵי, וּבְאַמַּת לֹא כֵן צָרִיךְ לְהִיּוֹת, רַק הָאָדָם צָרִיךְ
 לְהִקְלֵל עַל חַיּוֹ, וְזוֹ כֹּל חֲכַמַת הַחַיִּים — לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל
 מִינֵי אָפְנִים שְׂבָעוּלָם, שֶׁשׁוּם דָּבָר לֹא יִרְגִיז אוֹתוֹ, וְשׁוּם
 דָּבָר לֹא יוּכַל לְשַׁבֵּר אוֹתוֹ, וְכֵן שׁוּם דָּבָר לֹא יוּכַל
 לְעֶצְבֵן אוֹתוֹ, רַק אֲדַרְבָּה יִהְיֶה חֲזַק בְּדַעְתּוֹ עַד מְאֹד,
 וְאֶל כָּל זֶה יְכוּלִים לְזַכּוֹת דִּיקָא עַל-יְדֵי אֱמוּנָה בְּרוּחָה
 בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, שִׁיּוֹדַע שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, וְאִין שׁוּם
 מְצִיאוֹת בְּלִעְדָיו יִתְבַּרֵךְ כָּלֵל, וְיִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר
 רַק אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, כִּי כָּל מֶה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו בְּרוּחָנִיּוֹת
 וּבְגִשְׁמִיּוֹת הַכֹּל בְּשִׁבִיל נְסִיוֹנוֹת, לְנִסּוֹת אוֹתוֹ אִם לֹא
 יִבְרַח מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, וְכָל מֶה שֶׁהָאָדָם יִכְנִיס בְּעֲצָמוֹ
 אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, שֶׁהַכֹּל רַק מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, עַל-
 יְדֵי-זֶה יִהְיוּ לוֹ כַּחוֹת עֲצוּמִים לְהַחֲזִיק מֵעַמָּד, וְשׁוּם
 דָּבָר לֹא יוּכַל לְשַׁבֵּר אוֹתוֹ אוֹ לְהַפִּילוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, וּבְזֶה
 תְּלוּיָה כָּל חֲכַמַת הַחַיִּים, אֵיךְ שֶׁהָאָדָם זוֹכֶה לְעֵבֵר
 וּלְדַלֵּג עַל הַכֹּל, וְאִינוֹ נִשְׁבָּר מִשׁוּם דָּבָר, וְאִז כְּשֶׁמִּגִּיעַ
 אֶל נִקְדָּה זוֹ, אִז זָכָה לְהִגִּיעַ אֶל חֲכַמַת הַחַיִּים.

ו.

צריך שתדע, אהובי, אחי היקר, כי עקר חכמת החיים היא שלא יהיה כל-כף רגיש מכל מה שאומרים לו, ובכל מה שעושים בקרת עליו, כי דבר זה שובר את האדם, עד שיש טבע בני אדם, שכל מי שרק עושה עליהם בקרת וכל מי שמדבר עליהם, הם כבר נשברים ונופלים בדעתם לגמרי, עד שנמאס להם החיים, ועד שמבקשים את נפשם למות, חס ושלום, וכל זה בא מקטנות ושטות דעתם, אשר אינם יודעים את חכמת החיים, אשר כף היא דרכו של עולם — שבני אדם יעשו בקרת עליה, ובני אדם ידברו עליה, וזה סימן שאתה באמת יותר מהם, כי אם לא, אז לא היו עושים עליה בקרת, ולא היו מדברים עליה; על-כן עליה לחזק את עצמה בכל מיני אפנים שבעולם, ואל תשבר משום ברירה שבעולם העושה עליה בקרת, או מדברת עליה, אדרבה תצחק מהאדם הזה, ותדע שאתה יותר גדול ממנו, והוא מקנא בך, ועל-כן הוא מדבר עליה, ועושה בקרת עליה, ובזה תלויה כל חכמת החיים, ולא כאשר נהוג עכשו, שכל מי שיש עליו מחלקת או מריבות, ומחרפים ומגדפים אותו,

ומדברים עליו, ועושים עליו בקרת, הוא כבר נשבר לגמרי, ונמאסים לו כל החיים, ומתיאש עצמו לגמרי מהכל וכו' וכו', לא כן צריך להיות, אלא אדרבה דיקא אדם כזה, שעובר עליו מה שעובר, ומדברים עליו מה שמדברים, ומשתדלים להכניעו ולשברו, הוא צריך לדעת, שיש לו כחות עצומים, וכל אלו המדברים עליו, הם פשוט רק מקנאים בו, ולכן אם תכניס בדעתך ידיעות אלו, אז תזכה להצליח בחייה, וכזה תלוייה כל חכמת החיים.

ז.

צריך שתדע, אהובי, אחי היקר, פי החיים של האדם הם מלאים נסיונות קשים ומרים, ובכל יום ויום עוברים עליו משברים וגלים אחרים, זה בביתו — מאשתו ומילדיו, וכן האשה סובלת מבעלה ומהילדים, וכן זה בעבודתו איפה שהוא עובד, עוברות עליו השפלות שמשפילים אותו, צוחקים ממנו ולועגים לו וכו', וכן הוא בחוץ מן השכנים, שלועגים ומשפילים אותו וכו', ודבר זה שכיח מאוד מאוד, ועל-פי-רוב בני אדם נשברים מזה, ובאמת כל

עקר חכמת החיים היא איך לדלג על הכל, ולצחוק
 מהכל, ולא לקחת ללב שום דבר, אדרבה ישתדל
 לחייך לכלם, ולקבל את פניהם בסבר פנים יפות,
 ולהקדים להם שלום, ובזה ישבר את גאותם ואת
 נצחונם הרע, כי אם אתה תראה לכל אחד גם כן פנים
 זועפות וכו', וכן תראה לו כאלו אתה באמת מתפעל
 ממנו, אז הוא יהיה תמיד על הגובה, ולא די שלא
 יפסיק מלהשפילה, מלבישה ומלשברה, אלא עוד
 יוסיף, כי כן טבע האדם, שהוא מלא רע, וחפץ
 להשתלט על זלתו כל זמן שיכול, אבל תכף ומיד
 כשהלה צוחק ממנו, ומראה לו פנים צוחקות, ומקדים
 לו שלום, בזה נשברת גאותו ועקשנותו, ואז הוא
 מתבטל לגמרי, ואתה תעלה עליו מעלה מעלה, וזה
 עקר חכמת החיים, ועל כן אל תהיה בטלן, ואל
 תמשך את עצמך אל הצער, ואל תתפעל משום ברירה
 שבעולם יהיה איך שיהיה, אתה הרגל את עצמך
 להקדים שלום לכלם יהיה איך שיהיה ויהיה מה
 שיהיה, ואז תראה איך שכל חייך ישתנו לגמרי
 לטובה, ובזה תלווה כל חכמת החיים.

ח.

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, אַחֵי הַיָּקָר, כִּי עֵקֶר חֲכֵמַת
 הַחַיִּים הִיא, שְׁכַכְל מַה שְׁתִּרְאֶה שְׁרוּצִים לְהַשְׁפִּיל אוֹתָךְ
 וּלְרַחֵקֵךְ מִשְׂרֵשֶׁךְ, תִּתְגַּבֵּר עַל זֶה יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְאַל
 תִּסְתַּכֵּל עַל שׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַעוּלָם, רַק אַתָּה הַמִּשְׁךְ אֶת
 עֲצֻמָּךְ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְאַל תִּתְפַּעֵל מִשׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַעוּלָם,
 כִּי גָדוֹל אֲדוֹנָנוּ וְרַב לְהוֹשִׁיעַ, תָּמִיד תִּזְכֹּר, שְׁיֵשׁ לָךְ אֶת
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמֵאֲמָרָם, זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (יְרוּשָׁלַּיִם,
 בְּרָכוֹת, פָּרָק ט'): כָּל זְמַן שֶׁהָאָדָם חַי יֵשׁ לוֹ תִקְוָה, וְעַל-
 כֵּן לֹא יִהְיֶה אֲכַפַּת לָךְ שׁוֹם דְּבוּר שְׁמֵדְבָרִים עָלֶיךָ, וַיִּמָּה
 שְׂאוֹמְרִים עָלֶיךָ, וְכֵן אֵל תִּתְפַּעֵל מִזִּלְתָּךְ כָּלֵל, כִּי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חַי לְנֶצַח, וּמִי שֶׁזוֹכֶה לְהַפְּלִיל בּוֹ, גַּם
 הוּא חַי לְנֶצַח, וְאֵינוֹ מִתְפַּעֵל מִשׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַעוּלָם,
 הָעֵקֶר רֵאֶה אַתָּה לְהַדְבִּיק אֶת עֲצֻמָּךְ בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲשֶׁר
 הוּא יִתְבָּרֵךְ מִבֵּין אוֹתָךְ, וְהוּא יִתְבָּרֵךְ חוּמַל עָלֶיךָ
 וַיִּחַמַל עָלֶיךָ, אִם רַק תִּבְרַח תָּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְתִהְיֶה
 רְגִיל לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבָּרֵךְ, כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ עִם רֵעֵהוּ,
 וְאֵין אַתָּה צָרִיף לְהִתְפַּעֵל מִבְּנֵי אָדָם הַמְּעִיקִים וּמְצָרִים
 לָךְ, כִּי בְּזֶה תְלוּיָה כָּל עֵקֶר חֲכֵמַת הַחַיִּים — שֶׁהָאָדָם
 לֹא מִתְפַּעֵל מִשׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַעוּלָם, וְאִזּוֹ דִּיקָא יִרְגִישׁ

נְעִימוֹת בְּחַיֵּיו, וְהַעוֹלָה עַל הַכֹּל, רְאֵה לְדַבֵּק אֶת עֲצֻמָּךְ
 בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲשֶׁר הוּא חַי הַחַיִּים, וּמִי שֶׁדָּבֹק בּוֹ, הוּא
 גַּם-כֵּן חַי חַיִּים נְצַחִים; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁאֵינוֹ מְטַעֵה אֶת
 עֲצֻמוֹ כָּלֵל.

ט.

רְאֵה, אֶהוּבִי, אָחִי הַיָּקָר, לְהַרְגִיל אֶת עֲצֻמָּךְ לְלַמֵּד
 תּוֹרָה בְּכָל יוֹם שְׁעוֹרִים כְּסִדְרָן, כִּי בְּפִרוּשׁ גִּלּוֹ לָנוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אָבוֹת, פֶּרֶק ב'): מְרַבֵּה תּוֹרָה, מְרַבֵּה
 חַיִּים, וְאָמְרוּ (שָׁם, פֶּרֶק ו'): גְּדוֹלָה תּוֹרָה שְׁנוֹתֶנֶת חַיִּים,
 כִּי בְּזֶה שֶׁהָאָדָם לוֹמֵד תּוֹרַת חַיִּים, נִמְשָׁכִים עָלָיו חַיִּים
 מִחַי הַחַיִּים, כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה
 הַקְּדוֹשָׁה, כִּי כָּל מֶה שֶׁהָאָדָם לוֹמֵד יוֹתֵר תּוֹרָה, כְּמוֹ-כֵן
 נִמְשָׁכִים עָלָיו יוֹתֵר חַיִּים, וּכְמֵאֲמָרָם, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה
 (בְּרָכוֹת נ"ו): וַיִּמְצָא שָׁם בְּאֵר מַיִם חַיִּים — מְצָא
 תּוֹרָה, הֵינּוּ כִּי עָקַר בְּאֵר הַמַּיִם הַחַיִּים הוּא הַתּוֹרָה,
 כְּשֶׁאָדָם מוֹצֵא אֶת הַתּוֹרָה, אֲזִי נִמְשָׁכִים עָלָיו מַיִם חַיִּים
 לְהַחֲיֹת אֶת עֲצֻמוֹ; וְעַל-כֵּן הִרְגִּיל אֶת עֲצֻמָּךְ לְלַמֵּד אֶת
 הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה לְשִׁמְהָ, וְזֶה יָבִיא לָךְ חַיִּים, וּכְמֵאֲמָרָם,
 זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה (תַּעֲנִית ז'): הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ,

חִכְמַת הַחַיִּים

קצה

תּוֹרַתוֹ נֶעֱשִׂית לּוֹ סֵם חַיִּים, וְאֵז כָּל חַיִּיךָ יִשְׁתַּנּוּ לְגַמְרִי,
כִּי מִי שֶׁרָגִיל לְלַמַּד תּוֹרָה, מְרַגֵּשׁ כָּל מִינֵי נְעִימוֹת,
יְדִידוֹת וְזִיו בְּחַיָּיו; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁאֵינוֹ מְטַעֵה אֶת עַצְמוֹ,
וְלוֹמַד תּוֹרַת חַיִּים, וְאֵז עַל-יְדֵי-זֶה יִמְשְׁכוּ עָלָיו חַיִּים
מִחַי הַחַיִּים; אֲשֶׁרֵי לּוֹ!

י.

צָרִיךְ שֶׁתִּדַּע, אֶהוּבִי, אָחִי הַיָּקָר, כִּי עֵקֶר חִכְמַת
הַחַיִּים הוּא אֲרִיכוֹת אַפִּים, הֵינוּ שֶׁיֵּאָרִיךְ אַפּוֹ וְרוּחוֹ עַל
כָּל דָּבָר וְעַל כָּל הַמְּנִיעוֹת, הַיְסוּרִים וְהַבְּלִבוֹלִים
שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו, וְלִבְלִי לְהִסְתַּפֵּל עַל שׁוֹם דָּבָר, רַק
יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם — הֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת וְהֵן בְּרוּחָנִיּוֹת, וְאֵל
יִסְתַּפֵּל בַּחֲזָרָה כָּלֵל, וְיִכְבֹּשׁ אֶת כַּעֲסוֹ, וְאַף פַּעַם לֹא
יִתְעַצֵּב וְלֹא יִהְיֶה בְּכַעַס, כִּי חִכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ
(פְּסָחִים קי"ג): הֲרַתְחֲנִין וְאַנִּינֵי הַדַּעַת, חַיִּיהֶם אֵינָם
חַיִּים, הֵינוּ מִי שֶׁתָּמִיד רוּתַח, וְהוּא בְּכַעַס וּבְעֲצָבָנוֹת,
וְכֹל דָּבָר שׁוֹבְרוֹ, חַיָּיו אֵינָם חַיִּים; עַל-כֵּן עָלֶיךָ לְדַעַת,
כִּי עֵקֶר חִכְמַת הַחַיִּים הוּא לְהִיּוֹת סְבֻלָּן אֲמִתִּי, וְלֹא
לְהַתְּפַעֵל מִשׁוֹם בְּרָיָה שֶׁבְּעוֹלָם, וְאֵז תִּעְבֹּר אֶת הָעוֹלָם
הַזֶּה בְּשְׁלוֹם.

י.א.

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, אַחֵי הַיְקָר, כִּי הַחַיִּים שֶׁל
הָאָדָם מְלֵאִים נְסִיוונוֹת קָשִׁים וּמְרִים, וְעַקֵּר חֲכֵמַת
הַחַיִּים, שֶׁלֹּא יִהְיֶה רָגִישׁ כָּל-כָּף בְּבֵיתוֹ מֵאֲשֶׁתּוֹ,
מִלְדָּיו, מִשְׁכָּנּוֹ וּמִחֲבָרָיו, אֲדַרְבָּה יִרְגִיל אֶת עֲצֻמוֹ
לְתָרֵם לְאַחֲרִים, וְלֹא יִהְיֶה מְקַבֵּל, וְלֹא יִצְטָרֵךְ תְּשׁוּמַת-
לֵב מִשׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבָעוּלָם, כִּי בְדַרְךְ כָּלֵל כָּל אֱלוֹ
שְׂרוּצִים לְהִיּוֹת מְקַבְּלִים, וְכֵן צָרִיכִים תְּשׁוּמַת לֵב
מֵאַחֲרִים, אֲזִי הֵם נִשְׁבָּרִים לְגַמְרִי, וְחַיִּיהֶם אֵינָם חַיִּים,
וּמְרִים וּמְרוֹרִים לָהֶם חַיִּיהֶם מְאֹד מְאֹד, וְעַקֵּר חֲכֵמַת
הַחַיִּים הוּא לְהִיּוֹת תָּמִיד מִשְׁפִּיעַ — לְהִשְׁפִּיעַ לְאַחֲרִים
— הֵן בְּדַבּוּרִים טוֹבִים, וְהֵן לְהִרְאוֹת לָהֶם סֶבֶר פָּנִים
יְפוֹת, וְלַעוֹלָם לֹא יִהְיֶה מְקַבֵּל אֶף מֵאֶחָד, וְכֵן לֹא יִרְצֶה
תְּשׁוּמַת-לֵב אֶף מֵאֶחָד, וְאֵל כָּל זֶה יְכוּלִים לְזַכּוֹת דִּיקָא
עַל-יְדֵי שֶׁהָאָדָם מְדַבֵּק אֶת עֲצֻמוֹ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וַיִּוֹדַע,
אֲשֶׁר אֵין לוֹ שׁוֹם בְּרִיָּה שְׁתַּבִּין אוֹתוֹ, רַק הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וְתָמִיד מְרַגֵּיל אֶת עֲצֻמוֹ לְבָרוּחַ רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ,
וּמְדַבֵּר וּמְסַפֵּר אֶת כָּל לְבוֹ וְאֶת כָּל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו
אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ; וְעַל-יְדֵי-זֶה נִכְנָסֶת בּוֹ הַתְּחִזְקוֹת עֲצוּמָה,
עַד שֶׁאֵינוֹ מִתְפַּעֵל מִשׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבָעוּלָם, וְאֵינוֹ צָרִיךְ

את אף אחד, רק הוא משפיע לכל אחד טוב, וזה עקר
שלמות חכמת החיים; אשרי מי שזוכה להגיע אל
חיים כאלו, ואז טוב לו בזה ובכא לנצח.

יב.

צריך שתדע, אהובי, אחי היקר, מי שמדבק את
עצמו תמיד בו יתברך, וממשיך על עצמו אמונה
והשגחה פרטית, ויודע, אשר אין שום מציאות
בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמור הוא,
האדם הזה חי חיו בצורה אחרת לגמרי, ואינו מתפעל
משום בריה, וזה עקר חכמת החיים, כי כל זמן
שהאדם נצרך אל הבריות, הוא המסכן הכי גדול,
ורחמנות גדולה עליו, כי כשאינו מוצא בני אדם, אז
נשבר לגמרי, אבל מי שמדבק עצמו בתי החיים, ואינו
רוצה שום דבר בזה העולם, רק את חי החיים, האדם
הזה מצליח ביותר בחייו; על-כן ראה, אהובי, אחי
היקר, לחזק את עצמך באמונה פשוטה בו יתברך,
ותדע, שבלעדיו יתברך שום בריה לא יכולה לעשות
לך הטוב או הרע, כי אתה משגח רק בהשגחתו הפרטי
פרטית, ועל-כן מה לך להתפחד ממשהו, ומה לך

לְהַתְּפַעֵל מִמַּשְׁהוֹ, וְזֶה עֵקֶר חֲכַמַת הַחַיִּים, וְאִף
 שְׁבַעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים הַקְּלָפוֹת וְהַסְטָרָא אַחֲרָא מְכַסִּים
 וּמְסַתִּירִים אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲשֶׁר מְכַל זֶה
 עוֹבֵר בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֵלּוּ מֵה שְׁעוֹבֵר עַל בְּנֵי אָדָם, שֶׁהֵם
 כָּל-כָּף נִשְׁבָּרִים, וְהֵם כָּל-כָּף מִתְּפַעֲלִים מִמֶּה שֶׁזִּלְתָם
 מִדְּבָרִים עֲלֵיהֶם, וְעוֹשִׂים בְּקֶרֶת עֲלֵיהֶם, כָּל זֶה מִפְּנֵי
 גְדֹל הַהֶסְתָּרָה — שֶׁלֹּא רוֹאִים אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ
 יִתְבָּרֵךְ, אֲבָל תִּכְף-וּמִיד כְּשֶׁאָדָם זוֹכֵה לְגִלוֹת אֶת
 הַהֶעֱלָמָה וְהַהֶסְתָּרָה, וְרוֹאֶה אֶת נִקְדַּת חַיּוֹת פְּנִימִיּוֹת
 אֲלֵקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ מְכַל דְּבָר, אֲזִי הוּא מְדַבֵּק אֶת עֲצָמוֹ בְּחַי
 הַחַיִּים, וְחַיּוֹ הוֹלְכִים כְּבָר בְּצוּרָה אַחֲרַת לְגַמְרֵי, וְאֵינוֹ
 נִצְרָף אֶל הַבְּרִיּוֹת, וּבְזֶה תְּלוּיָה כָּל חֲכַמַת הַחַיִּים, וְאִף
 שֶׁהַכּוֹפְרִים וְהָאֶפִּיקוֹרְסִים מִתְּלוֹצְצִים מִזֶּה, וְכָל אֶחָד
 שְׁעוֹבֵרוֹת עָלָיו בְּעִיּוֹת נִפְשִׁיּוֹת, אוֹמְרִים לוֹ מֵה
 שֶׁאוֹמְרִים וְכוּ' וְכוּ', הַכֹּל הֶבֶל וְרַעוֹת רוּחַ, כִּי בְּלִי
 אֲמוּנָה, הַחַיִּים אֵינָם חַיִּים כָּלֵל, וְהָאָדָם תָּמִיד נִשְׁבָּר,
 וְלִכֵּן רָאֵה לְהִרְגִיל אֶת עֲצָמְךָ לְדַבֵּק נִפְשְׁךָ בּוֹ יִתְבָּרֵךְ,
 וְאֲזִי תִצְלִיחַ דְּרָכְךָ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ.

יג.

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, אָחִי הַיָּקָר, כִּי בְּדֶרֶךְ כָּל
 בְּזֵה הָעוֹלָם אֶחָד אֵינוֹ רוֹצֵה לְהִתְעַרֵּב בְּעִסְקֵי חֲבֵרוֹ
 וְכוּ', וּמִכָּל שֶׁכֵּן שְׂאִינוֹ רוֹצֵה לְעֶזֶר לוֹ וְכוּ', אִף שְׂאֶחָד
 יִגִּיד לָךְ שְׂרוֹצֵה לְעֶזֶר לָךְ, אוֹ שְׂיַעֲשֶׂה לָךְ פְּנִים כְּאֵלוֹ
 הוּא רוֹצֵה לְעֶזֶר לָךְ, תִּדַּע שֶׁהַכֹּל שֶׁקָּר וְכִזָּב, כִּי כָּל אֶחָד
 חוֹשֵׁב רַק לְטוֹבַת עַצְמוֹ, וַיִּדְיַעוֹת אֵלוֹ הֵן עֲקָר גְּדוֹל
 בְּחֲכֵמַת הַחַיִּים, וּכְשֶׁתִּדַּע וְתִבִּין דְּבַר זֶה, אַז תִּזְהַר מִכָּל
 בְּרִיָּה שְׂבָעוֹלָם, וְלֹא תִהְיֶה כָּל-כָּף קַל בְּדַעְתָּךְ לְהֶאֱמִין
 לְכָל אֶחָד, כִּי אַחֲר־כָּף יִהְיוּ לָךְ אֲכִזָּבוֹת גְּדוֹלוֹת בַּחַיִּים;
 עַל-כֵּן רְאֵה לֹא לְהִיוֹת בְּטֹלָן וְאֵל תֵּאֱמִין אִף לְאֶחָד,
 אֲתָה רְאֵה לְעֶזֶר לְאַחֲרִים, וְאֵל תִּצְפֶּה לְשִׁלְחַן אַחֲרִים,
 אֲשֶׁר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים: כָּל הַמְצַפֶּה לְשִׁלְחַן
 אַחֲרִים, עוֹלָם חָשׂוֹךְ בְּעֵדוֹ, וְאָמְרוּ: כָּל הַמְצַפֶּה עַל
 שִׁלְחַן אַחֲרִים, חָיָו אֵינָם חַיִּים (עַיִן בִּיצָה ל"ב:), וּבְזֵה
 שְׂתַכְנִים בְּעַצְמָךְ יִדְיַעוֹת אֵלוֹ, אַז כָּל מִהֲלָךְ מַחֲשַׁבְתָּךְ
 בַּחַיִּים יִשְׁתַּנֶּה לְגַמְרִי, כִּי לֹא תִצְטָרֵךְ לְשׁוֹם טוֹבוֹת
 מִשׁוֹם בָּשָׂר וָדָם, וּכְשֶׁתִּדַּע יִדְיַעוֹת אֵלוֹ, אַז בִּנְקֵל יִהְיֶה
 לָךְ לְעֶבֶר אֶת הַחַיִּים בְּשִׁלּוֹם, מֵאַחַר שֶׁלֹּא תִצְטָרֵךְ אֶת
 טוֹבַת זְלָתְךָ, וְאַדְרָכָה אֲתָה תוֹכֵל לְעֶזֶר לוֹ.

יד.

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, אַחֵי הַיָּקָר, כִּי עָקַר חֲכֵמַת
הַחַיִּים בְּזָה הָעוֹלָם הוּא, לִידַע אֵיךְ לַעֲבֹר אֶת זֶה
הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם וּבְנֶקֶל, וּלְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ הָאֶרֶת זֵיו
וּתְעַנּוּג הָעוֹלָם הַבָּא בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְכָל מִי שֶׁבָּא אֶל
הַתְּכָלִית הַזֶּה, הוּא הַגִּיעַ אֶל תְּכָלִית הַשְּׁלֵמוֹת, כִּי עָקַר
הַשְּׁלֵמוֹת בְּזָה הָעוֹלָם הוּא לְהַשִּׁיג אֶת אֲמִתּוֹת מְצִיאוֹתוֹ
יְתָבְרָךְ, וְכָל מִי שֶׁהָאָדָם מִכְּנִיס בְּדַעְתּוֹ אֲמִתּוֹת
מְצִיאוֹתוֹ יְתָבְרָךְ, כְּמוֹ-כֵן הוּא חֵי חַיִּים אֲמִתִּיִּים
וְנִצָּחִיִּים, וְאִם הָיוּ בְּנֵי אָדָם יוֹדְעִים דְּבַר זֶה, אֲזִי הָיוּ
יוֹצְאִים מִקְטָנוֹת הַמַּחֲזִין וּמִחֲלִישוֹת הַדַּעַת, וְלֹא הָיָה
לָהֶם שׁוֹם עֲסָקִים עִם שׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַע־עוֹלָם, וּבְזָה תְּלוּיָה
כָּל חֲכֵמַת הַחַיִּים; אֲשֶׁרִי מִי שֶׁאֵינוֹ מְטַעֵה אֶת עֲצָמוֹ
כָּלֵל; אֲשֶׁרִי מִי שֶׁזּוֹכֶה לְבָרוּחַ תָּמִיד אֵלָיו יְתָבְרָךְ, וְאֲזִי
טוֹב לוֹ בְּזָה וּבְבָא לְנִצָּחַת נְצָחִים.

טו.

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, אַחֵי הַיָּקָר, שְׁעָקַר חֲכֵמַת
הַחַיִּים הוּא לְהִיּוֹת מְקַשָּׁר וּמְשַׁלֵּב רַק עִמוֹ יְתָבְרָךְ, הֵינוּ

שָׁפַל מִחֲשַׁבְתּוֹ וְכִסּוּפָיו יִהְיוּ, אֵיךְ לְהַשִּׁיג אֶת רְצוֹנוֹ
 יִתְבַּרֵךְ, וְכָל מְגַמְתּוֹ וּפְנֵיו לֹא יִהְיוּ, אֲלֵא לְהַשִּׁיג אֲמֵת
 מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְלֹא יִרְצֶה שׁוּם רְצוֹן אַחַר מִבְּלַעְדֵי
 רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְלֹא תִהְיֶה לוֹ שׁוּם שְׂיִכוּת אֶל שׁוּם בְּרִיָּה
 שְׁבָעוּלָם, הֵינּוּ שֶׁמֶצֶד אֶחָד יִהְיֶה רְגִיל לַעֲשׂוֹת טוֹבוֹת
 לְבְנֵי אָדָם, וַיַּעֲזֹר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וְלֹא יִחַכֶּה לְשׁוּם
 גָּמוּל אֶף מֵאֶחָד, אֶף מֶצֶד שְׁנֵי, שְׁלֹא יִהְיֶה מִקְשָׁר אֶל
 אֶף אֶחָד, בְּאִפְּן שֶׁאִם הִלָּה יִשְׁלַם לוֹ רָעָה תַּחַת טוֹבָה
 וְכוּ', אוֹ אִם הֵהוּא יִתְחִיל לְדַבֵּר עָלָיו וְכוּ', אוֹ יִבְרַח
 מִמֶּנּוּ וְכוּ', שְׁלֹא יִהְיוּ לוֹ שׁוּם אֲכַזְבוֹת, וְדַבָּר זֶה סוֹבֵב
 בְּכָל־לֵיּוֹת וּבְכָפְרֵיּוֹת וּבְכָפְרֵי פְרֻטִיּוֹת, וְזֶה עֵקֶר חֲכֵמַת
 הַחַיִּים, כִּי הוּא הַכֹּלֵל הָרֵאשׁוֹן שֶׁמְלַמְּדִים אֶת הָאָדָם
 הָעוֹסֵק בְּצַרְכֵי צְבוּר — שְׁלֹא יִהְיֶה רְגִישׁ לְשׁוּם דָּבָר
 שְׁקוֹרָה עִמוֹ מִזֵּלְתּוֹ — הֵן כְּשֶׁעוֹסֵק עִם אַחֲרִים, וְהֵן
 כְּשֶׁעוֹסֵק עִם אִשְׁתּוֹ וּיְלָדָיו, וְהֵן כְּשֶׁעוֹסֵק עִם עֲצָמוֹ,
 אֲסוּר לוֹ לְפַל בְּדַעְתּוֹ כָּלֵל מִשׁוּם דָּבָר שְׁבָעוּלָם, יִהְיֶה
 אֵיךְ שְׂיִהְיֶה וְיִהְיֶה מֵה שְׂיִהְיֶה, כִּי לְכָל אֶחָד יֵשׁ מִחֲשַׁבָּה
 אַחֲרָת, שְׁחוֹשֵׁב בְּאִפְּן אַחֵר, וְכֵן יֵשׁ לוֹ רְצוֹן אַחֵר,
 שְׂרָצוֹנוֹ אַחֵר לְגַמְרֵי מְרָצוֹנָה, וְכֵן יֵשׁ לוֹ תְּפִיסָה אַחֲרָת
 לְגַמְרֵי שׁוֹנָה מִתְּפִיסָתָה, עַל־כֵּן עָלֶיךָ לְדוֹן אֶת כָּל אֶחָד
 וְאֶחָד לְכַף זְכוּת, וְאַל תַּחֲשֹׁב שֶׁהִלָּה עוֹשֶׂה בְּכוֹנָה

לְהִרְעֵ לָךְ, כִּי אֵין שְׁנַי בְּנֵי אָדָם שְׁוִים כָּלָל, וּכְשֶׁתִּכְנִים
 יְדִיעָה זוֹ בְּעֵצְמָךְ הֵיטֵב, זֶה עֵקֶר חֲכֵמַת הַחַיִּים, כִּי עַל-
 פִּי-רֹב הָאָדָם נִשְׁפָּר, כְּשֶׁעוֹשֶׂה טוֹבוֹת לְאַחֵר, וְהִלָּה
 אֵינוֹ מִבֵּין אוֹתוֹ, וְלֹא הֵי שְׁאֵינוֹ מִכִּיר לוֹ טוֹבָה, אֲלֹא
 עוֹד מְשַׁלֵּם לוֹ רָעָה תַּחַת טוֹבָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁ לוֹ
 אֲכֻזָּבוֹת גְּדוּלוֹת, אֲבָל תִּכְף-וּמָיִד כְּשִׁיּוֹדֵעַ שְׂכָךְ צָרִיךְ
 לְהִיּוֹת, וְכָל אֶחָד יֵשׁ לוֹ מַחֲשָׁבָה, דַּעַת וְשִׁכְל אַחֲרִים
 וְשׁוֹנִים מִזְּלָתָם, עַל-יְדֵי-זֶה יוּכַל לְקַבֵּל הַכֹּל, וְלֹא יִהְיֶה
 לוֹ שׁוֹם אֲכֻזָּבוֹת, רַק יִצְחַק מִכָּלֶם, וְהַכָּל הַזֶּה הוּא
 עֵקֶר וַיִּסוּד גְּדוֹל לְמִי שֶׁרוֹצֶה לְעֶסֶק עִם אַחֲרִים —
 שְׁלֹא יִהְיֶה רָגִישׁ כָּלָל לְשׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַע-עוֹלָם, מֵה שֶׁתִּגִּיב
 עָלָיו וְכוּ', אוֹ מֵה שֶׁתִּאֲמַר וּתְדַבֵּר עָלָיו וְכוּ', הוּא אֵינוֹ
 מִתְּפַעֵל אֶף מֵאֶחָד כָּלָל, וְדַבֵּר זֶה לוֹמְדִים עִם רוֹפְאִים
 וְכוּ', וְעִם כָּל מִי שֶׁעוֹסֵק עִם אַחֲרִים וְכוּ' — שְׁלֹא
 יִתְּפַעֵל מִשׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַע-עוֹלָם, וּמִי שֶׁמִּכְנִים יְדִיעוֹת אֱלוֹ
 בְּפָנֵימִיּוֹת לְבָבוֹ וְדַעְתּוֹ, אֲזִי הַשִּׁיג אֶת חֲכֵמַת הַחַיִּים;
 אֲשֶׁרִי לוֹ, כִּי יַחֲיֶה אֶת חַיָּיו בְּטוֹב וּבְנִעֻמִּים, וְלֹא
 יִתְּבַלְּבֵל מִשׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַע-עוֹלָם, כִּי עֵקֶר הַמְּרִירוֹת
 וְעִגְמַת הַנֶּפֶשׁ וְחִלְשׁוֹת הַדַּעַת שֶׁהָאָדָם סוֹבֵל מֵאֲחֲרִים,
 הוּא רַק מִפְּנֵי שֶׁמִּנִּיחַ לְרוּחוֹ וּלְדַעְתּוֹ שֶׁל זֻלָּתוֹ
 לְהִשְׁתַּלֵּט עָלָיו, וְאֲזִי נִשְׁפָּר לְגַמְרִי, עַד שִׁישׁ בְּנֵי אָדָם

שְׁלוֹקָחִים אֶת זֶה כָּל-כָּף אֶל לִבָּם, עַד שְׁנוּפְלִים
 בַּחֲלִישׁוֹת דַּעַת גְּדוּלָה מְאֹד מְאֹד, וְקִשָּׁה לָהֶם
 לְהִתְמוּדָד עִם זֶה; וְעַל-כֵּן הֶחֱכַם — עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ,
 שְׂאִינוֹ מִתְפַּעֵל מִשׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם, רַק תָּמִיד מִרְגִּיל
 אֶת עֲצָמוֹ לְהִסְתַּכֵּל רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וַיִּוְדַע אֲשֶׁר הוּא
 יִתְבָּרֵךְ מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְאֵין שׁוֹם מְצִיאוֹת
 בְּלִעָדָיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוֹר הוּא, וַיֵּמָּה
 לוֹ עִם אַחֲרִים, הוּא צָרִיף לַעֲשׂוֹת רַק טוֹבוֹת לְזַלְתּוֹ,
 וְלֹא יִצְפֶּה לְשׁוֹם גָּמוֹל מְאַחֲרִים, וְאִזּוֹ יִלְךְ לְבִטָּח דְרָכּוֹ,
 וַיִּבְלֶה אֶת יְמֵי חַיָּיו בְּטוֹב וּבְנִעִימִים וּבְאַרְיִכוֹת יָמִים
 וּשְׁנַיִם טוֹבוֹת, וְזֶה עֵקֶר חֲכֵמַת הַחַיִּים.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

צָרִיף כָּל אֶחָד לַחֲזוֹר וּלְבַקֵּשׁ מְאֹד
וְלִהְתַּפַּלֵּל לַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ הַרְבֵּה, שְׂיִזְכֶּה
לְהִתְקַרֵּב לְצַדִּיק אֲמֵת שְׂיִהְיֶה גָדוֹל
בְּמַעַלָּה כָּל-כָּךְ, שְׂיִוָּכַל לְהַכְנִיס בּוֹ
הַשְּׂגוֹת אֱלֹקוֹת, שְׂזֶה עֵקֶר הַתַּכְלִית, כִּי
הַשְּׂגוֹת אֱלֹקוֹת אֵי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג כִּי אִם
עַל-יְדֵי כַּמָּה צְמֻצוּמִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת
הַקְּדָמוֹת וְסַבּוּבִים נִפְלְאִים שֶׁהַצַּדִּיק
הָאֲמֵת מְסַבֵּב עִם כָּל אֶחָד כְּפִי עֲרֻכּוֹ,
עַד שְׂיָבוֹא לְהַשְּׂגוֹת אֱלֹקוֹת. עַל-כֵּן אֵי
אֶפְשָׁר לָבוֹא לָזֶה, כִּי אִם עַל-יְדֵי רַבֵּי
אֲמֵתֵי הַמִּפְלָג בְּמַעַלָּה מְאֹד.

(לקוטי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ל)